

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3317/2024. (VII. 24.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Debreceni Ítéltábla Pf.II.20.318/2021/5. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. Az indítványozók az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. § (1) bekezdése alapján alkotmányjogi panasszal fordultak az Alkotmánybírósághoz. Indítványukban a Debreceni Ítéltábla Pf.II.20.318/2021/5. számú ítélete, valamint a Debreceni Törvényszék 13.P.21.146/2020/16. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését kérték. Álláspontjuk szerint a bírói döntések ellentétesek az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésével.
- [2] Az indítvány benyújtását megelőző bírósági eljárásnak az alkotmányjogi panasz elbírálása szempontjából lényeges elemei a következők.
- [3] Az indítványozók a Nyíregyházi Törvényszék alperes ellen bírósági jogkörben okozott kár megfizetése iránt indított per I. és II. rendű felperesei mint egy magyarországi székhelyű gazdasági társaság korábbi kereskedelmi igazgatója és tulajdonosa, valamint ügyvezetője.
- [4] A gazdasági társaság 2010. augusztus 10. és 2011. március 3. között 24 darab számlát bocsátott ki a ciprusi bejegyzésű társaság felé összesen 85 141 300 forint értékben. Ezen időszakra a Nemzeti Adó- és Vámhivatal Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Adóigazgatósága általános forgalmi adó adónemre kiterjedő bevallások utólagos vizsgálatára irányuló ellenőrzése során adóhiányt állapított meg, ezen határozatát a másodfokú adóhatóság helybenhagyta, majd közigazgatási perben a Nyíregyházi Törvényszék a 4.K.21.098/2012/8. számú ítéletével a gazdasági társaság keresetét elutasította. Ítélete indokolásában kifejtette, hogy a gazdasági társaság képviselői mindvégig csak belföldi magánszemélyekkel álltak kapcsolatban és a gazdasági társaság nem fogatosított lehetséges és észszerű intézkedéseket annak érdekében, hogy ne vegyenek részt az adó kijátszásában. A Jogerős ítéletet a Kúria a KfV. 35.150/2013/8. sorszámu ítéletével – az Európai Unió Bíróságának gyakorlatára is kitérve – hatályában fenntartotta.
- [5] A közigazgatási eljárás mellett büntetőeljárás indult az indítványozók ellen. A Nyíregyházi Járásbíróság 39.B.2224/2013/43. sorszámu ítéletével bűnösnek mondta ki az indítványozókat a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény 396. § (1) bekezdés a) pontjába ütköző és a (3) bekezdés a) pont szerint minősülő és büntetendő költségvetési csalás bűntettében, melyet a gazdasági társaság tulajdonosa és ügyvezetője tettesként, míg a gazdasági társaság kereskedelmi igazgatója bűnsegédként követett el. Az indítványozók fellebbezése folytán eljáró Nyíregyházi Törvényszék a 3.Bf.368/2016/22. számú ítéletével az indítványozók cselekményét a Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény 310. § (1) és (3) bekezdése szerinti folytatólagosan elkövetett adócsalás bűntettének minősítette.
- [6] Az eljáró büntetőbíróságok kimondták, hogy az indítványozók szándéka belföldi termékértékesítésre irányult, valós közösségi értékesítési szándékuk nem volt és az árumennyiség Magyarország területét sosem hagyta el, a ciprusi székhelyű társasággal kapcsolatos okiratok felhasználására kizárólag azért került sor, hogy az Európai Unió közös hozzáadottértékadó-rendszerről szóló 2006/112/EK irányelvét (a továbbiakban: HÉA irányelv) a magyar jogba átültető, az általános forgalmi adóról szóló 2007. évi CXXVII. törvény (a továbbiakban: Áfa tv.) 89. § (1) bekezdésében foglalt adómentességre vonatkozó lehetőséget kihasználja. Ez a rendelkezés arra az esetre biztosít adómentességet, ha a terméket az eladó az érintett tagállam területén kívülre, de a Közösség területére adta el és a megrendelő a termék feladásának helye szerinti tagállamtól eltérő tagállam adóalanya.
- [7] Az indítványozók bírósági jogkörben okozott kár megfizetése iránt indított polgári perben a büntető tárgyalásokra történt felkészülésre fordított idő alapján kiszámított, meghatározott összegű kártérítés megfizetésére kérték kötelezni a Nyíregyházi Törvényszéket. Jogi érvelésük szerint az alapügyben eljáró bíróságok az indítványozók által hivatkozott uniós jogot figyelmen kívül hagyva hozták meg döntéseiket, ezáltal jogellenesen került sor az indítványozók bűnösségét megállapító jogerős ítélet meghozatalára. A jogalkotó megfelelően implementálta

a HÉA irányelvet, ezért a közvetett hatály elvéből következően a tagállami jogot úgy kellett volna értelmezniük a büntetőbíróóságoknak, hogy az összhangban álljon az uniós joggal, mivel a több tagállamon átnyúló értékesítésnek nyilvánvalóan volt uniós jogi vonatkozása.

- [8] A Debreceni Törvényszék a 2021. július 5. napján kelt, 13.P.21.146/2020/16. számú ítéletében a keresetet elutasította. Megállapította, hogy az alapperben eljáró bíróságok jogellenes magatartást nem tanúsítottak, kirívóan jogsértő, súlyos jogalkalmazási és jogértelmezési tévedést nem követtek el. Az indítványozók által hivatkozott HÉA irányelv és a büntetőperben alkalmazott Áfa tv. rendelkezései megfeleltek egymásnak és a 11/2020. (VI. 3.) AB határozat indokolásának [61] bekezdése szerint a bíróságok európai jogi érintettség hiányában a magyar jog alkalmazását nem mellőzheti. Kifejtette továbbá, hogy az eljáró bíróságokkal szemben indított kártérítési per nem jelenthet új jogorvoslati fórumot a fél számára.
- [9] Az indítványozók fellebbezése folytán eljáró Debreceni Ítéltábla a 2022. január 25-én kelt, Pf.II.20.318/2021/5. számú ítéletében helybenhagyta az elsőfokú bíróság ítéletét. Az ítélet indokolása szerint az indítványozók fellebbezésükben sem az ítélet kötelező, sem mérlegelhető okból való hatályon kívül helyezését indokló eljárási szabálysértést nem jelöltek meg (A polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény [a továbbiakban: Pp.] 380. és 381. §). Az indítványozók csupán arra hivatkoztak, hogy az elsőfokú bíróság a tényállást a bizonyítékok okszerűtlen mérlegelésével állapította meg és abból jogszabálysértő következtetésre jutott. Ez azonban nem az ítélet eljárási szabálysértés miatti hatályon kívül helyezésére, hanem – megalapozottság esetén – kizárólag annak megváltoztatására adhat alapot. Az ítéltábla maga sem észlelt eljárási szabálysértést, ezért az elsőfokú bíróság ítéletét érdemben vizsgálta és megállapította, hogy a törvényszék a tényállást a bizonyítékok Pp. 279. § (1) bekezdése szerinti, okszerű mérlegelésével állapította meg és abból helytálló jogi következtetésre jutott.
- [10] Az ítéltábla álláspontja szerint a kártérítési perben nem kizárt annak vizsgálata, hogy a jogerős ítélet ellentétes-e a közösségi joggal. Helytállóan hivatkoztak az indítványozók az Európai Unió Bíróságának az ítéleteire annyiban, hogy az adóalany csak a tőle észszerűen elvárható intézkedések megtételére köteles annak érdekében, hogy az ügylet ne vezessen adókijátszáshoz. Az Európai Unió Bíróságának következetes gyakorlata szerint ugyanakkor a jogalanyok nem hivatkozhatnak az uniós jog normáira csalárd módon. A közigazgatási ügyben eljáró bíróságokkal szemben (melyek az indítványozóktól elkülönült, jogi személyiséggel rendelkező gazdasági társaság terhére az észszerűen elvárható intézkedések megtételének elmulasztását rótták) a büntetőbíróóság a bizonyítékok értékelésével azt állapította meg, hogy a magyarországi székhelyű gazdasági társaság nem a ciprusi székhelyű társaság részére értékesítette az érintett számlákon feltüntetett termékeket, hanem azokat egy magyarországi székhelyű gazdasági társaság részére adta el és a Közösségen belüli értékesítést csupán színlelték annak érdekében, hogy az adófizetési kötelezettség alól mentesüljenek. Annak megállapítása, hogy az értékesítés tagállamon vagy Közösségen belüli, illetve a felek tényleges ügyleti akarata milyen szerződés megkötésére és lebonyolítására irányult, a külföldi székhelyű társasággal kötött szerződések színlelték-e, a bíróságok bizonyítékok mérlegelésén alapuló tevékenysége, mely a kártérítési perben már nem bírálható felül. Az indítványozók keresete ugyanakkor tartalma szerint éppen ezen mérlegelés alapján megállapított tényállást támadta, amikor arra hivatkozott, hogy az uniós jog alapján észszerűen elvárható ellenőrzést elvégezték. Az elsőfokú bíróság ezzel összefüggésben helytállóan hivatkozott arra, hogy a kártérítési per nem tölthet be rendkívüli jogorvoslat szerepet. A fentiekre tekintettel a másodfokú bíróság szerint a Polgári törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.) 6:519. § (1) bekezdése értelmében a kártérítési felelősség szükségképpen elemét képező jogellenesség nem állapítható meg.
- [11] 2. Az indítványozók alkotmányjogi panaszukban a Debreceni Ítéltábla Pf.II.20.318/2021/5. számú ítélete, valamint a Debreceni Törvényszék 13.P.21.146/2020/16. számú ítélete számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését indítványozták. Az indítványozók az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésével ellentétesnek tartották a kifogásolt bírói döntéseket. Az indítványozók abból indultak ki, hogy amennyiben – a 11/2020. (VI. 3.) AB határozat értelmében is – uniós jogi érintettség hiányában a bíróságok az uniós jogot nem alkalmazhatják, akkor ebből szükségképpen következik, hogy uniós jogi érintettség esetén, az uniós jog elsőbbségének megfelelően az eljáró bíróságok viszont kötelesek az uniós jogot alkalmazni. Az indítványozók szerint a Debreceni Ítéltábla ítéletének azon megállapítása, miszerint az indítványozók nem hivatkozhatnak az uniós jog szabályaira, szükségképpen az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésével ellentétes, önkényes döntést eredményez. Az indítványozók érvelése szerint az uniós jog normáira történő hivatkozás lehetősége minden fél számára automatikus lehetőség, az soha nem lehet visszaélésszerű. Az indítványozók álláspontja szerint az Alaptörvény 28. cikke és az uniós jog (a közvetett hatály elve) együttes értelmezésének hiánya, az ügy uniós jogi relevanciájának figyelmen kívül hagyása a támadott bírói döntést az értelmezési tartományon kívülivé, ezáltal az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdését sértően önkényessé válik.

- [12] 3. Az Alkotmánybíróságnak az Abtv. 56. §-a alapján mindenekelőtt azt kellett megvizsgálnia, hogy az alkotmányjogi panasz a befogadhatóság törvényi feltételeinek eleget tesz-e. A befogadás visszautasítása esetén az Alkotmánybíróság rövidített indokolással ellátott végzést hoz, amelyben megjelöli a visszautasítás indokát [Abtv. 56. § (3) bekezdés].
- [13] Az Alkotmánybíróság a befogadhatóság törvényi feltételeinek vizsgálata során megállapította, hogy az indítvány a befogadás formai feltételeinek megfelel, nem felel meg azonban az Abtv. 29. §-ában foglalt tartalmi feltételeknek.
- [14] Az Abtv. 29. §-a a befogadhatóság tartalmi feltételeként határozza meg, hogy az alkotmányjogi panasz a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességet tartalmazzon vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést vessen fel.
- [15] Az Alkotmánybíróság az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésének sérelmével összefüggésben jelen ügyben is fontosnak tartja hangsúlyozni, hogy a „bírói döntés elleni alkotmányjogi panasz nem tekinthető a bírósági szervezeten belül jogorvoslattal (már) nem támadható bírói határozatok által okozott valamennyi jogsérelem orvoslása eszközének” [3107/2016. (V. 24.) AB végzés, Indokolás [35]].
- [16] Az Alkotmánybíróság a bírói döntéssel szemben benyújtott alkotmányjogi panasz intézményén keresztül is az Alaptörvényt és az abban elismert jogokat oltalmazhatja [erről lásd elsőként: 3325/2012. (XI. 12.) AB végzés, Indokolás [13]]. Vagyis az Alkotmánybíróság a bírói döntések felülvizsgálata során is az Alaptörvényben elismert alapjogi követelményrendszer tényleges érvényesülését garantálja. Ennek megfelelően az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata szerint nem vizsgálja, hogy a bírói döntés indokolásában megjelölt bizonyítékok és megjelenő érvek megalapozottak-e, a jogalkalmazó helytállóan értékelte-e ezeket a bizonyítékokat és érveket, a konkrét ügyben a bírói mérlegelés eredményeként megállapított tényállás, valamint az abból levont következtetés megalapozott-e, mint ahogy azt sem vizsgálja az Alkotmánybíróság, hogy a bíróságok jogértelmezése helyesen illeszkedik-e a jogági dogmatika általánosan elfogadott szabályaihoz [elsőként lásd: 3003/2012. (VI. 21.) AB végzés, Indokolás [4]; a legutóbbi gyakorlatból lásd például: 3198/2019. (VII. 16.) AB végzés, Indokolás [11]].
- [17] A fentiekre tekintettel az Alkotmánybíróság jelen ügyben nem bocsátkozhatott se annak érdemi vizsgálatába, hogy az értékesítés tagállamon belüli vagy Közösségen belüli, így az indítványozók az adómentességre hivatkozással elkövették-e az adócsalás bűntettét (ez a büntetőbíróságok hatáskörébe tartozó kérdés) és nincs hatásköre arra sem, hogy az alkotmányjogi panaszban írtak szerint a bírósági jogkörben okozott kár megfizetése tárgyában arról döntsön, hogy a Ptk. 6:519. § (1) bekezdése alapján a jogellenesség megállapítható-e, azaz a bíróságok döntését felülmérlegelje. Ugyanakkor megjegyzi az Alkotmánybíróság, hogy az indítványozó érvelésének esetleges helytállósága esetén sem lenne a bírói döntés önkényesnek tekinthető. A Debreceni Ítéltábla ítéletének indokolásában – az indítványozók állításával ellentétben – nem azt állapította meg, hogy az indítványozók nem hivatkozhatnak az uniós jog szabályaira, hanem ellenkezőleg, kimondta azt, hogy az indítványozók helytállóan hivatkoztak arra, hogy az Európai Unió Bíróságának joggyakorlata szerint az adóalanyok csak a tőlük észszerűen elvárható intézkedések megtételére kötelesek. Ugyanakkor ennek megítélése a közigazgatási ügyben eljáró bíróságok hatáskörébe tartozott, amelyek a gazdasági társaság felelősségét vizsgálták. A Debreceni Ítéltábla hangsúlyozta, hogy a büntetőbíróság a bizonyítékok értékelésével megállapította az indítványozók bűnösségét folytatólagosan elkövetett adócsalás bűntettében, mivel az indítványozók a Közösségen belüli értékesítést csak színlelték az adófizetési kötelezettség alól való mentesülés érdekében, ami kártérítési perben már nem bírálható felül.
- [18] Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy önmagában az, hogy az indítványozó az egyébként megindokolt bírósági döntést megalapozatlannak, tévesnek, vagy éppen hiányosnak és ezekből kifolyólag magára nézve sérelmesnek tartja, nem tekinthető az eljárás tisztességessége [Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdés] követelményrendszerén belül értékelhető alkotmányossági kérdésnek.
- [19] Összefoglalva: az Alkotmánybíróság nem talált olyan körülményt, amelyet az Alaptörvény felhívott rendelkezésével összefüggésben alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdésként vagy a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességgént lehetne értékelni, és amely ezért az indítvány érdemi vizsgálatát megalapozhatná.
- [20] 4. Tekintettel arra, hogy az alkotmányjogi panasz nem felel az Abtv. 29. §-ában foglalt tartalmi feltételeknek, az Alkotmánybíróság azt az Ügyrend 30. § (2) bekezdés a) pontja alapján visszautasította.

Dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Lomnici Zoltán s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Patyi András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Salamon László s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Szabó Marcel s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/897/2022.

